

21 febr.1986.

Verslag van de inspectie van de grafkelder in de N.H.Kerk van Wehe-den Hoorn op maandag 27 jan.1986.

Mede aanwezig: A.Ramaker, arts te Ezinge.

Nadat we ons hadden gelegitimeerd heeft de restauratiearchitect Ing.Faber de grafkelder ontsloten.

De inhoud van de grafkelder maakt op het eerste gezicht een zeer chaotische indruk: ingezakte en openliggende grafkisten, los opgestapelde beenderen en schotten en deksels van kisten. Vanaf de ingang gerekend in de linkerachterhoek een berg puin.

De kelder is gebouwd binnen de muren van een reeds lang bestaand kerkgebouw en te lezen uit de huidige situatie is de overkluizing in de loop van de tijd ingestort en vervangen. De eerst aanwezige toegang is dicht gestort en de daarop aansluitende trap is ingekort. Als toegang dient nu een vierkante opening, die eveneens was dichtgestort maar bij de huidige restauratie wederom open is gemaakt. Bij het metselen van het nieuwe plafond van de kelder is zorgvuldig gewerkt; op de kisten zijn geen specieresten achtergebleven. Waarom dat men bij deze zorgvuldigheid een berg puin heeft achtergelaten is onduidelijk. Misschien heeft men strikt het principe gehandhaafd niets uit de kelder te verwijderen.

Het uit elkaar vallen en inzakken van de kisten kan zijn veroorzaakt door het naar beneden gevallen plafond, maar ook en los daarvan door een natuurlijk verteringsproces.

De kisten zijn gemaakt van dik (soms 5 c.m.) eikenhout en geplaatst in een zeer vochtige ruimte zonder voldoende ventilatie.

In de stilte van de kelder is in de loop van de eeuwen toch beweging geweest door het kromtrekken van de kistonderdelen en het instorten van deksels en zijwanden.

Het microbiologisch verteringsproces is bij alle kisten met inhoud geeindigd op één na. Deze kist is bedekt met een nu nog florerende exophytische schimmelcultuur.

In de loop van de tijd zijn bijzettingen geruimd óf met het oog op ruimte maken óf omdat de kisten uit elkaar waren gevallen.

Wel zijn de restanten van deze ruimingen in de kelder gebleven.

De onderdelen van de kisten zijn tegen de linkerwand geplaatst en de stoffelijke resten zijn gelegd in een nu uitelkaar gevallen kist

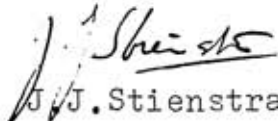
Ondanks de chaotische indruk kan worden geconstateerd, dat steeds met voldoende respect en zorgvuldigheid in deze kelder is gehandeld. Om te komen tot een advies voor wat er nu moet gebeuren lijkt mij het juist uit te gaan van de volgende criteria:

1. Het gaat hier om een wezenlijk onderdeel van het kerkzijn uit het verleden. Het stoffelijk overschot werd in de kerk begraven in de verwachting van het leven van de toekomstige eeuw.
2. In deze verwachting hebben de mensen geleefd en ze hebben gewild dat hun stoffelijke resten hier de opstanding zouden afwachten. Omdat ook na de restauratie dit gebouw een kerk blijft is deze wilsteschikking onontkoombaar. De situatie zou anders zijn geweest als bijvoorbeeld het gebouw werd afgebroken en er een andere plaats voor de bijzetting zou moeten worden gezocht.
3. De kelder sluiten zonder enige orde op zaken te stellen zou van gebrek aan pieteit getuigen.

In vergelijkbare, mij bekende situaties, zijn alle kisten door nieuwe vervangen. Dat is hier sterk af te raden, omdat de kelder zeer vochtig is en de thans gefabriceerde grafkisten binnen 20 jaar zullen zijn vergaan.

Advies.

1. Geen bouwkundige ingrepen aan de kelder zelf (geen vochtisolatie, geen reconstructie van de ingangstrap).
2. Kisten die nog enige samenhang hebben laten staan.
3. Kisten die hun functie volledig hebben verloren verwijderen en eventuele stoffelijke resten overbrengen in kleine koperen kisten. (Naar voorbeeld van de 17de eeuwse praktijk in de grafkelder van Midwolde.)
4. Verwijderen van het puin en losliggende kistonderdelen.
5. De zorg voor het onderhoud van de grafkelder afsluiten met het aanbrengen van een nader te bepalen tekst, op een voor bezoekers van de kerk waarneembare plaats, die aangeeft dat hier de doden rusten in de Heer.

J.J. Stienstra.